

Judikatūras krājums

VISPĀRĒJĀS TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2022. gada 30. novembrī*

Valsts atbalsts – Kodolnozare – Atbalsts, ko Ungārija ir paredzējusi divu jaunu kodolreaktoru izveidei Pakšas ražotnē – Lēmums, ar kuru atbalsts atzīts par saderīgu ar iekšējo tirgu, ja tiek ievērotas noteiktas saistības – LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkts – Atbalsta saderība ar Savienības tiesībām, kas nav valsts atbalsta tiesības – Nesaraujama saikne – Kodolenerģijas veicināšana – *Euratom* līguma 192. panta pirmā daļa – Vides aizsardzības princips, princips “piesārņotājs maksā”, piesardzības un ilgtspējības principi – Attiecīgās saimnieciskās darbības noteikšana – Tirgus nepilnība – Konkurences izkropļošana – Atbalsta samērīgums – Valsts iejaukšanās nepieciešamība – Atbalsta elementu noteikšana – Publiskā iepirkuma procedūra – Pienākums norādīt pamatojumu

Lietā T-101/18

Austrijas Republika, ko pārstāv *J. Schmoll, F. Koppensteiner, M. Klamert* un *T. Ziniel*, pārstāvji, kam palīdz *H. Kristoferitsch, avocat*,

prasītāja,

ko atbalsta

Luksemburgas Lielhercogiste, ko pārstāv *A. Germeaux* un *T. Schell*, pārstāvji, kam palīdz *P. Kinsch*, advokāts,

persona, kas iestājusies lietā,

pret

Eiropas Komisiju, ko pārstāv *K. Blanck, K. Herrman* un *P. Němečková*, pārstāvji,

atbildētāja,

ko atbalsta

Čehijas Republika, ko pārstāv *M. Smolek, J. Vlácil, T. Müller* un *J. Pavliš* un *L. Halajová*, pārstāvji,

Francijas Republika, ko pārstāv *E. de Moustier* un *P. Dodeller*, pārstāvji,

Ungārija, ko pārstāv *M. Fehér*, pārstāvis, kam palīdz *P. Nagy, N. Gràcia Malfeito, B. Karsai, avocats*, un *C. Bellamy, KC*,

* Tiesvedības valoda – vācu.

Polijas Republika, ko pārstāv *B. Majczyna*, pārstāvis,

Slovākijas Republika, ko pārstāv *S. Ondrášiková*, pārstāve,

un

Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste, ko pārstāv *F. Shibli*, *L. Baxter* un *S. McCrory*, pārstāvji, kuriem palīdz *T. Johnston*, *barrister*,

personas, kas iestājušās lietā,

VISPĀRĒJĀ TIESA (trešā palāta)

apspriedes laikā šādā sastāvā: priekšsēdētājs *M. van der Vaude* [*M. van der Woude*], tiesneši *G. De Bāre* [*G. De Baere*] un *G. Šteinfate* [*G. Steinfatt*] (referente),

sekretāre *A. Juhāsa-Tota* [*A. Juhász-Tóth*], administratore,

ņemot vērā tiesvedības rakstveida daļu un 2022. gada 10. marta tiesas sēdi,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums¹

- 1 Par prasību atcelt tiesību aktu atbilstoši LESD 263. pantam, ar ko Austrijas Republika lūdz atcelt Komisijas Lēmumu (ES) 2017/2112 (2017. gada 6. marts) par pasākumu/atbalsta shēmu/valsts atbalstu SA.38454 – 2015/C (ex 2015/N), ko Ungārija plāno īstenot, lai atbalstītu divu jaunu kodolreaktoru izveidi Pakšas II atomelektrostacijā (OV 2017, L 317, 45. lpp., turpmāk tekstā – “pārsūdzētais lēmums”).

Tiesvedības priekšvēsture un pārsūdzētais lēmums

- 2 2015. gada 22. maijā Ungārija vēstulē ar numuru C(2017) 1486 paziņoja Eiropas Komisijai par pasākumu, kas ir finansiāls ieguldījums divu jaunu kodolreaktoru (5. un 6. bloks) izveidei Pakšas atomelektrostācijas teritorijā, Ungārijā, kur jau darbojas četri kodolreaktori. Paziņotā pasākuma saņēmējs ir uzņēmums *MVM Paks II Nuclear Power Plant Development Private Company Limited by Shares* (turpmāk tekstā – “uzņēmums *Paks II*”), kam ir jāklūst par abu jauno kodolreaktoru īpašnieku. Uzņēmums *Paks II* pilnībā pieder Ungārijas valstij, kurai 2014. gada novembrī tika nodotas akcijas, kas sākotnēji pilnībā piederēja elektroenerģijas tirgotājam un enerģijas ražotājam *Magyar Villamos Művek Zártkörűen Működő Részvénytársaság* (turpmāk tekstā – “*MVM* grupa”).
- 3 2015. gada 23. novembrī Komisija attiecībā uz paziņoto pasākumu nolēma uzsākt formālu izmeklēšanas procedūru saskaņā ar LESD 108. panta 2. punktu (OV 2016, C 8, 2. lpp., turpmāk tekstā – “lēmums par procedūras sākšanu”).
- 4 2017. gada 6. martā Komisija pieņēma pārsūdzēto lēmumu.

¹ Ietverti tikai tie šā sprieduma punkti, kuru publicēšanu Vispārējā tiesa uzskata par lietderīgu.

- 5 Ungārijas paziņotie pasākumi ir aprakstīti pārsūdzētā lēmuma 2. iedaļā. Pasākums attiecas uz divu ar Krievijas tehnoloģiju VVER 1200 (V491) aprīkotu III+ paaudzes kodolreaktoru (5. un 6. bloks) izveidi Ungārijā; kodolreaktori ir aprīkoti ar ūdens dzesēšanas un regulēšanas tehnoloģiju, katra bloka uzstādītā jauda ir vismaz 1000 megavati (MW), un to būvniecību pilnībā finansē Ungārijas valsts par labu uzņēmumam *Paks II*, kam piederēs jaunie reaktori un kas tos izmantos. Šajā ražotnē jau darbojas četri kodolreaktori. Šie reaktori 100 % pieder *MVM* grupai, kas ir Ungārijas valsts īpašums. Atomelektrostacijas četrus blokus, kas aprīkoti ar Krievijas tehnoloģiju VVER-440 (V213), kopējā uzstādītā jauda ir 2000 MW. Šo reaktoru ekspluatācija tiks pakāpeniski pārtraukta līdz 2037. gadam, lai tos aizstātu ar diviem jauniem reaktoriem, kuriem jāšā darboties attiecīgi 2025. un 2026. gadā.
- 6 Saskaņā ar starpvaldību nolīgumu par sadarbību kodolenerģijas izmantošanā miermīlīgiem mērķiem, ko 2014. gada 14. janvārī noslēdza Krievijas Federācija un Ungārijas valdība, abas valstis sadarbojas kodolprogrammas ietvaros, lai uzturētu un turpinātu attīstīt esošo Pakšas atomelektrostaciju. Saskaņā ar šo nolīgumu gan Krievijas Federācija, gan Ungārija izraugās pieredzējušu valstij piederošu un valsts kontrolētu organizāciju, kas būs finansiāli un tehniski atbildīga par tās kā līgumslēdzējas puses vai īpašnieka pienākumu izpildi saistībā ar projektu attiecībā uz divu jaunu VVER tipa reaktoru – 5. un 6. bloka – projektēšanu, būvniecību, nodošanu ekspluatācijā un izņemšanu no ekspluatācijas. Abu jauno reaktoru būvniecībai Krievijas Federācija ir izraudzījusies akciju sabiedrību *Nizhny Novgorod Engineering Company Atomenergoproekt* (turpmāk tekstā – “*JSC NIAEP*”), un Ungārija ir izraudzījusies uzņēmumu *Paks II* par to īpašnieku un ekspluatētāju. Šajā nolūkā *JSC NIAEP* un uzņēmums *Paks II* 2014. gada 9. decembrī noslēdza Inženiertehnisko, iepirkuma un būvniecības līgumu attiecībā uz diviem jauniem reaktoriem, proti, 5. un 6. bloku, kas ir jāuzbūvē Pakšas atomelektrostacijas teritorijā.
- 7 Starpvaldību nolīgumā Krievijas Federācija apņēmas piešķirt Ungārijai valsts aizdevumu, lai finansētu Pakšas atomelektrostacijas jauno reaktoru izveidi. Šo aizdevumu reglamentē 2014. gada 28. marta starpvaldību finansēšanas nolīgums, kurā ir paredzēta atjaunojama 10 miljardu EUR kredītiespēja vienīgi Pakšas atomelektrostacijas jaunā 5. un 6. reaktora projektēšanai, būvniecībai un nodošanai ekspluatācijā. Ungārija nodrošinās papildu finansējumu 2,5 miljardus EUR no sava budžeta, lai finansētu minētos ieguldījumus.
- 8 Ungārija nepārskaitīs līdzekļus, kas vajadzīgi, lai iemaksātu divu jaunu reaktoru pirkuma cenu uzņēmuma *Paks II* kontos. Lielāko daļu šo līdzekļu glabāsies *Vnesheconombank* (Krievijas Attīstības un ārējās ekonomikas banka). Par katru paveikto posmu uzņēmums *Paks II* iesniegs pieprasījumu Krievijas Attīstības un ārējās ekonomikas bankai, lai tā samaksātu 80 % maksājamās summas tieši *JSC NIAEP*. Tā arī iesniegs pieprasījumu Ungārijas Valsts parāda pārvaldības aģentūrai, lai tā samaksātu atlikušos 20 %.
- 9 Pārsūdzētajā lēmumā Komisija konstatēja, ka paziņotais pasākums ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē un ka tam ir piemērojams LESD 107. un 108. pants, pat ja attiecīgais ieguldījums ietilpst *Euratom* līguma piemērošanas jomā. Komisija uzskatīja, ka divu jaunu reaktoru būvniecības tiesību tieša piešķiršana uzņēmumam *JSC NIAEP* nevar radīt papildu konkurences un tirdzniecības attiecīgajā tirgū, proti, elektroenerģijas tirgū, izkropļojumus. Atsevišķā procedūrā tika pārbaudīts, vai Ungārija bija ievērojusi tiesību normas publiskā iepirkuma jomā. Komisija uzskatīja, ka attiecīgajam pasākumam, kura mērķis ir kodolenerģijas veicināšana, ir *Euratom* līgumā paredzēts kopīgu interešu mērķis, kas vienlaikus garantē arī elektroapgādes drošību, un ka visi iespējamie konkurences izkropļojumi ir ierobežoti un novērsti, nosakot kopīgu mērķi, ko ir plānots sasniegt samērīgā veidā, it īpaši, ņemot vērā Ungārijas

procedūras laikā sniegtos apstiprinājumus. Komisija secināja, ka attiecīgais pasākums, ko Ungārija grozīja 2016. gada 28. jūlijā, ievērojot pārsūdzētā lēmuma 3. pantā minētos nosacījumus, ir saderīgs ar iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu. Ar pārsūdzētā lēmuma 3. pantu Ungārijai ir noteikts pienākums veikt vairākus pasākumus, lai nodrošinātu, ka uzņēmums *Paks II* ievēro konkrētas saistības un ierobežojumus, it īpaši attiecībā uz tās ieguldījumu vai reinvestīciju stratēģiju, izsoļu platformas izmantošanu un tās tiesisko un strukturālo autonomiju.

Lietas dalībnieku prasījumi

- 10 Austrijas Republikas, ko atbalsta Luksemburgas Lielhercogiste, prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:
 - atcelt pārsūdzēto lēmumu;
 - piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 11 Komisijas, kuru atbalsta Čehijas Republika un Slovākijas Republika, prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:
 - noraidīt prasību;
 - piespriest Austrijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 12 Francijas Republika, Ungārija, Polijas Republika un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste lūdz Vispārējo tiesu prasību noraidīt.

Juridiskais pamatojums

- 13 Austrijas Republika savas prasības pamatojumam izvirza desmit pamatus. Ar pirmo pamatu tā apgalvo, ka esot bijis jārīko publiskā iepirkuma procedūra, lai piešķirtu tiesības veikt divu jaunu reaktoru būvdarbus Pakšas II atomelektrostacijā. Otrais pamats ir balstīts uz LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkta nepareizu piemērošanu, ciktāl divu jaunu reaktoru būvniecība un ekspluatācija netiek veikta, lai īstenotu kopīgu interešu mērķi. Trešais pamats attiecas uz LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkta nepareizu piemērošanu un ir balstīts, pirmkārt, uz nepareizu “saimniecisko darbību” noteikšanu un, otrkārt, uz kļūdainiem pieņēmumiem par tirgus nepilnībām. Ceturtais pamats ir izvirzīts, lai pierādītu, ka pasākums ir nesamērīgs. Piektajā pamatā Austrijas Republika apgalvo, ka attiecīgais pasākums rada nesamērīgus konkurences izkropļojumus un nevienlīdzīgu attieksmi, kas nav saderīgi ar iekšējo tirgu. Ar sesto pamatu Austrijas Republika apgalvo, ka attiecīgais pasākums ir ieguldījums “grūtībās nonākušā projektā”, un tas arī nesamērīgi izkropļo konkurenci, jo nav ievērotas Pamatnostādnes par valsts atbalstu grūtībās nonākušu nefinanšu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai (OV 2014, C 249, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Pamatnostādnes par grūtībās nonākušiem uzņēmumiem”). Septītais pamats attiecas uz dominējošā stāvokļa radīšanu un nostiprināšanu elektroenerģijas tirgū. Astotais pamats attiecas uz Ungārijas elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgus likviditātes risku. Devītais pamats ir balstīts uz valsts atbalsta nepietiekamu noteikšanu. Desmitais pamats attiecas uz pienākuma norādīt pamatojumu nepildīšanu.
- 14 Austrijas Republika tiesas sēdē atsauca otro un trešo prasības pamatu, par ko tiesas sēdes protokolā tika izdarīts ieraksts. No tā izriet, ka minētie pamati vairs nav jāizskata.

Par pirmo pamatu, kas attiecas uz publiskā iepirkuma procedūras nerīkošanu

- 15 Ar pirmo pamatu Austrijas Republika apgalvo, ka pārsūdzētais lēmums esot prettiesisks, jo netika rīkota publiskā iepirkuma procedūra, lai piešķirtu tiesības būvēt jaunus kodolreaktorus uzņēmumam *Paks II*. Tā apgalvo – ar to, ka *JSC NIAEP* tika tieši uzticēta divu jaunu reaktoru izveide un būvniecība, nerīkojot publiskā iepirkuma procedūru, esot pārkāpta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV 2014, L 94, 65. lpp.) un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/25/ES (2014. gada 26. februāris) par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK (OV 2014, L 94, 243. lpp.). Tādējādi pārsūdzētais lēmums neesot spēkā, jo neesot ievēroti publiskā iepirkuma procedūras pamatnoteikumi, kuru ievērošana ir nesaraujami saistīta ar atbalsta priekšmetu.
- 16 Austrijas Republika apgalvo, ka saskaņā ar LESD vispārējo sistēmu atbalsta piešķiršanas procedūra nekad nedrīkstot radīt rezultātu, kas ir pretrunā īpašiem šī Līguma noteikumiem. Tiesību normas, kas nav normas valsts atbalsta jomā, it īpaši esot jāievēro tad, ja šīs citas tiesību normas tāpat kā tiesību normas publisko iepirkumu jomā ir paredzētas arī tāpēc, lai nodrošinātu neizkropļotu konkurenci iekšējā tirgū un garantētu efektīvu valsts līdzekļu izmantošanu.
- 17 Ja noteikumi atbalsta jomā, kas nav nošķirami no šī atbalsta priekšmeta un mērķa, nav saderīgi ar Eiropas Savienības tiesībām, tie noteikti ietekmējot šī atbalsta saderību ar iekšējo tirgu. Citādi tas esot tikai attiecībā uz atbalsta elementiem, kurus var uzskatīt par tādiem, kas nav nepieciešami atbalsta mērķa sasniegšanai vai tā darbībai.
- 18 Pēc Austrijas Republikas domām, izskatāmajā lietā jaunu reaktoru izveides uzticēšana *JSC NIAEP* esot ar atbalsta priekšmetu nesaraujami saistīts aspekts. Ja būtu nodrošināta konkurence starp konkurentiem, iespējams, tikt piešķirts pilnīgi atšķirīgs atbalsts, it īpaši atbalsta apmēra un struktūras ziņā.
- 19 Austrijas Republikas ieskatā šajos apstākļos neesot nozīmes tam, ka atbalsta saņēmējs ir nevis *JSC NIAEP*, bet uzņēmums *Paks II*, kas ir divu jaunu kodolreaktoru nākamais īpašnieks un operators. Komisija pārsūdzētā lēmuma 281. un 283. punktā esot kļūdaini noliegusi saiknes starp būvdarbu līguma slēgšanas tiesību tiešu piešķiršanu, no vienas puses, un atbalsta priekšmetu un mērķi, no otras puses, nesaraujamo raksturu, minot argumentu, ka iespējamais Direktīvas 2014/25 pārkāpums neļauj konstatēt nekādus konkurences un tirdzniecības papildu izkropļojumus elektroenerģijas tirgū, jo šādi papildu izkropļojumi nekādā gadījumā nav nepieciešami.
- 20 Austrijas Republika, ko atbalsta Luksemburgas Lielhercogiste, piebilst, ka jebkurā gadījumā, ievērojot 2020. gada 22. septembra spriedumu Austrija/Komisija (C-594/18 P, EU:C:2020:742), strīdīga atbalsta gadījumā neesot nozīmes tam, vai tas ir ar atbalstu “nesaraujami saistīts aspekts” vai pat atbalsta “aspekts”, jo parasti valsts atbalsts, kas tiek piešķirts, pārkāpjot Savienības tiesību normas vai vispārējos principus, nevarot tikt atzīts par saderīgu ar iekšējo tirgu. No tā izrietot, ka Komisijai pārsūdzētajā lēmumā pasākums esot bijis jāizvērtē, ņemot vērā Savienības tiesību normas publiskā iepirkuma jomā. Tai esot bijis jākonstatē, ka, tā kā no Direktīvas 2014/25 piemērošanas jomas saskaņā ar šīs direktīvas 20. panta 1. punktu vai 50. panta c) punktu būvniecības līgums nav izslēgts, būvdarbu līguma slēgšanas tiesību tieša piešķiršana ir šīs direktīvas smags pārkāpums.

- 21 Direktīvas 2014/25 saistošo normu pārkāpums pats par sevi ietekmē atbalsta apjomu un veidu par labu uzņēmumam *Paks II*, tādējādi pārsūdzētais lēmums esot prettiesisks arī šī iemesla dēļ.
- 22 Pirmkārt, Austrijas Republika kritizē to, ka Komisija pārsūdzētā lēmuma 285. punktā atsauca uz tās uzsāktu procedūru par pienākumu neizpildi. Pēc Austrijas Republikas domām, procedūras par pienākumu neizpildi neskarot ne LESD 108. pantā paredzētās procedūras, ne šīs prasības iznākumu. Atbalsta aspektu pārbaudi, kas Komisijai bija jāveic saskaņā ar LESD 108. pantu, tā neesot bijusi tiesīga padarīt atkarīgu no LESD 258. pantā paredzētās procedūras iznākuma, jo tās uzsākšana un turpināšana esot Komisijas ziņā.
- 23 Otrkārt, Austrijas Republika uzskata, ka Komisija neesot paskaidrojusi iemeslus, kuru dēļ tā ir balstījies uz principu, ka Direktīvas 2014/25 50. panta c) punkta piemērošanas nosacījumi, kas attiecas uz iespēju izmantot sarunu procedūru bez iepriekšēja paziņojuma par iepirkumu publicēšanas, bija izpildīti. Austrijas Republika atgādina, ka izņēmumi esot jāinterpretē šauri. Turklāt pierādīšanas pienākums esot pusei, kas atsauca uz attiecīgo izņēmumu.
- 24 Komisija, Ungārija, Čehijas Republika, Apvienotā Karaliste un Francijas Republika apstrīd Austrijas Republikas un Luksemburgas Lielhercogistes argumentus.
- 25 Pirmām kārtām, jākonstatē, ka Komisija pārsūdzētā lēmuma 5.3.2. iedaļā (279.–287. punkts) pārbaudīja atbalsta saderību ar Savienības tiesību normām, kas nav noteikumi valsts atbalsta jomā. Saskaņā ar pārsūdzētā lēmuma 280. punktu Komisija ir balstījies uz principu, ka atbilstoši Līguma vispārējai sistēmai ir jāievēro saskaņība starp tiesību normām, kas reglamentē valsts atbalstu, un īpašām tiesību normām, tādējādi tai ir jāizvērtē konkrētā atbalsta saderība ar šīm īpašajām tiesību normām, taču šāds pienākums tai ir jāpilda tikai attiecībā uz atbalsta aspektiem, kas ir tik cieši saistīti ar atbalsta priekšmetu, ka tos nav iespējams izvērtēt atsevišķi. Atsaucoties uz 2014. gada 3. decembra spriedumu *Castelnuovo Energia*/Komisija (T-57/11, EU:T:2014:1021), tā precizēja, ka tās pienākums valsts atbalsta procedūras gaitā ieņemt galīgo nostāju – lai kāda būtu saistība starp atbalsta aspektu un konkrētā atbalsta priekšmetu – par to, vai ir vai nav pārkāptas Savienības tiesību normas, kas nav LESD 107. un 108. pants, nonāktu pretrunā, pirmkārt, procesuālajām normām un garantijām – kuras daļēji ir ļoti atšķirīgas un rada atšķirīgas juridiskas sekas – kuras ir raksturīgas šo normu piemērošanas kontrolei īpaši paredzētajām procedūrām, un, otrkārt, administratīvo procedūru un tiesību aizsardzības līdzekļu autonomijas principam. Saskaņā ar šo judikatūru no tā izrietot, ka, ja konkrētā atbalsta aspekts ir nesaraujami saistīts ar atbalsta priekšmetu, tā atbilstību tiesību normām, kas nav normas par valsts atbalstu, Komisija izvērtēs LESD 108. pantā paredzētās procedūras ietvaros un šīs novērtēšanas rezultātā konkrētais atbalsts var tikt atzīts par nesaderīgu ar iekšējo tirgu. Savukārt, ja aplūkotais aspekts var tikt nodalīts no atbalsta priekšmeta, Komisijai šajā procedūrā nav pienākuma izvērtēt tā atbilstību tiesību normām, kas nav normas par valsts atbalstu.
- 26 Komisija pārsūdzētā lēmuma 281. punktā uzskatīja, ka paziņotā pasākuma saderības novērtējumu var ietekmēt iespējamā neatbilstība Direktīvai 2014/25, ja tas rada papildu konkurences un tirdzniecības elektroenerģijas tirgū, kurā darbosies atbalsta saņēmējs – uzņēmums *Paks II*, izkropļojumus. Tā kā nav konstatēta šāda papildu izkropļojoša ietekme, ko radītu neatbilstība Direktīvai 2014/25, nepastāvot “nesaraujama saikne” starp iespējamo Direktīvas 2014/25 pārkāpumu un atbalsta mērķi, jo atbalsta saderības novērtējumu nevar ietekmēt šis iespējamais pārkāpums (pārsūdzētā lēmuma 283. un 284. punkts).

- 27 Runājot par Austrijas Republikas argumentiem, kas balstīti uz 2020. gada 22. septembra spriedumu Austrija/Komisija (C-594/18 P, EU:C:2020:742), pirmkārt, ir jākonstatē, ka it īpaši no šī sprieduma 40., 44. un 45. punkta izriet, ka saimnieciskajai darbībai, kurai tiek piešķirts atbalsts, ir jābūt saderīgai ar Savienības tiesībām. Tomēr pirmajā pamatā nav norādīts neviens Savienības tiesību normu pārkāpums atbalstītās darbības, proti, kodolenerģijas ražošanas, dēļ.
- 28 Otrkārt, nevar izdarīt nekādu secinājumu no tā, ka Tiesa 2020. gada 22. septembra spriedumā Austrija/Komisija (C-594/18 P, EU:C:2020:742) nav pārbaudījusi nesaraujamas saiknes esamību. Tas ir izskaidrojams ar to, ka lietā, kurā taisīts minētais spriedums, apgalvotais Savienības tiesību principu pārkāpums izrietēja no paša atbalsta priekšmeta, proti, atomelektrostacijas ražotnes izveides. Tādējādi jautājums par saiknes pastāvēšanu ar atbalsta aspektu, kas nav atbalsta priekšmets, neradās.
- 29 Treškārt, pretēji tam, ko apgalvo Austrijas Republika, no 2020. gada 22. septembra sprieduma Austrija/Komisija (C-594/18 P, EU:C:2020:742) neizriet, ka Tiesa būtu vēlējusies paplašināt Komisijai veicamās pārbaudes apjomu procedūrā, kurā tiek vērtēta valsts atbalsta saderība ar iekšējo tirgu. Atsaucoties uz 2008. gada 15. aprīļa spriedumu *Nuova Agricast* (C-390/06, EU:C:2008:224, 50. un 51. punkts), Tiesa 2020. gada 22. septembra sprieduma Austrija/Komisija (C-594/18 P, EU:C:2020:742) 44. punktā atgādināja, ka tā jau ir nospriedusi, ka valsts atbalsts, ar ko ir pārkāptas Savienības tiesību normas vai vispārējie principi, nevar tikt atzīts par saderīgu ar iekšējo tirgu. Šis princips faktiski iekļaujas Tiesas pastāvīgajā judikatūrā, kā par to liecina 2008. gada 15. aprīļa sprieduma *Nuova Agricast* (C-390/06, EU:C:2008:224) 50. punktā minētās atsauces.
- 30 Tādējādi, tā kā 2020. gada 22. septembra sprieduma Austrija/Komisija (C-594/18 P, EU:C:2020:742) 44. punktā Tiesa atsaucās uz pastāvīgo judikatūru, nekas neļauj secināt, ka tā būtu vēlējusies atkāpties no savas judikatūras, saskaņā ar kuru ir jānoskaidro aspekti, kuriem ir nesaraujama saikne ar atbalsta priekšmetu, no aspektiem, kuriem šādas saiknes nav.
- 31 Turklāt Komisijas pienākums valsts atbalsta procedūrā ieņemt galīgo nostāju – lai kāda būtu saistība starp atbalsta aspektu un konkrētā atbalsta priekšmetu – par to, vai ir vai nav pārkāptas Savienības tiesību normas, kas nav LESD 107. un 108. pants, nonāktu pretrunā, pirmkārt, procesuālajām normām un garantijām – kas daļēji ir ļoti atšķirīgas un rada atšķirīgas juridiskas sekas –, kuras ir raksturīgas šo normu piemērošanas kontrolei īpaši paredzētajām procedūrām, un, otrkārt, administratīvo procedūru un tiesību aizsardzības līdzekļu autonomijas principam (spriedums, 2008. gada 12. februāris, *BUPA u.c./Komisija*, T-289/03, EU:T:2008:29, 313. un 314. punkts; šajā skat. arī spriedumu, 2014. gada 3. decembris, *Castelnou Energía/Komisija*, T-57/11, EU:T:2014:1021, 183. punkts un tajā minētā judikatūra; šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 1993. gada 15. jūnijs, *Matra/Komisija*, C-225/91, EU:C:1993:239, 44. punkts).
- 32 Tādējādi ir jānoraida Austrijas Republikas interpretācija, saskaņā ar kuru atbilstoši 2020. gada 22. septembra spriedumam Austrija/Komisija (C-594/18 P, EU:C:2020:742) Komisijai tagad ir jāpārbauda visi atbalsta aspekti vai visi ar atbalstu saistītie apstākļi, pat ja starp tiem nepastāv nesaraujama saikne, attiecībā uz to, vai tie nepārkāpj nevienu Savienības tiesību normu vai vispārēju principu.

- 33 Jāpiebilst, ka tādā situācijā kā šajā lietā, kurā aplūkotas divas dažādas procedūras, kuras abas ir Komisijas kompetencē un kuru attiecīgie noteikumi ir jāievēro Komisijai, minēto procesuālo noteikumu pārkāpuma vai nesaderības ar tiem risks rastos tad, ja Komisijai būtu pienākums novērtēt to pašu atbalsta aspektu gan attiecīgā atbalsta apstiprināšanas procedūrā, gan procedūrā par valsts pienākumu neizpildi.
- 34 No tā izriet, ka Komisija nav pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatot, ka LESD 108. pantā paredzētās procedūras ietvaros tai ir jāvērtē tikai pats atbalsts, kā arī ar to nesaraujami saistītie aspekti.
- 35 Otrām kārtām, Austrijas Republika kļūdaini apgalvo, ka jauno reaktoru būvniecības uzticēšana *JSC NIAEP* ir ar atbalsta priekšmetu nesaraujami saistīts aspekts, jo, ja iepirkuma konkursā piedalītos konkurenti, tiktu piešķirts pilnīgi atšķirīgs atbalsts, it īpaši tā apmēra un struktūras ziņā.
- 36 Izskatāmajā lietā attiecīgais atbalsts ir divu jaunu kodolreaktoru bezmaksas nodošana ekspluatācijai uzņēmumam *Paks II*. Jautājums par to, vai līgumu slēgšanas tiesību par šo divu reaktoru būvniecību piešķiršanai bija jāriko iepirkuma procedūra, attiecas uz tāda īpašuma ražošanu un piegādi, kas tiks nodots lietošanā bez maksas, un tādējādi tas ir jāatrisina pirms paša atbalsta pasākuma. Tādējādi lēmums piešķirt līguma slēgšanas tiesības par divu jaunu reaktoru izveidi un būvniecību, nav paša atbalsta aspekts.
- 37 Publiskā iepirkuma procedūras rīkošana un reaktoru būvniecības iespējama uzticēšana citam uzņēmumam nemainītu ne atbalsta priekšmetu, proti, divu jaunu reaktoru bezmaksas nodošanu ekspluatācijai, ne atbalsta saņēmēju, kas ir uzņēmums *Paks II*. Turklāt publiskā iepirkuma noteikumu pārkāpums ietekmētu tikai atomelektrostaciju būvdarbu tirgu un neietekmētu tirgu, uz kuru attiecas strīdīgā atbalsta pasākuma priekšmets.
- 38 Runājot par publiskā iepirkuma procedūras nerīkošanas ietekmi uz atbalsta apmēru, Komisija, Ungārija un Francijas Republika pamatoti apgalvo – nav pierādīts, ka citi pretendenti būtu varējuši piegādāt divus reaktorus ar VVER 1200 tehnoloģiju ar izdevīgākiem nosacījumiem vai par zemāku cenu. Turklāt Komisija arī pamatoti norāda, ka lēmuma par valsts atbalstu tiesiskums nav atkarīgs no Savienības noteikumu par publisko iepirkumu ievērošanas, ja cita uzņēmuma izraudzīšana reaktoru būvniecībai nemainītu novērtējumu, ņemot vērā noteikumus par valsts atbalstu. Pat tad, ja iepirkuma procedūras rīkošana varētu mainīt atbalsta apmēru, šis apstāklis pats par sevi nekādā veidā neietekmētu priekšrocību, ko minētais atbalsts sniegtu tās saņēmējam – uzņēmumam *Paks II*, ņemot vērā, ka šī priekšrocība izpaudās kā divu jaunu reaktoru nodošana ekspluatācijai bez maksas. Tādējādi atbalsta apmēra palielināšana vai samazināšana izskatāmajā lietā nenozīmē, ka mainās pats atbalsts vai arī tā pretkonkurences ietekme.
- 39 No tā izriet, ka Komisija pamatoti uzskatīja, ka līguma slēgšanas tiesību piešķiršana divu jaunu reaktoru būvniecībai nav atbalsta aspekts, kas ir nesaraujami saistīts ar atbalstu.
- 40 Trešām kārtām, attiecībā uz Austrijas Republikas argumentu, saskaņā ar kuru lēmumā par būvniecības tiesību piešķiršanu *JSC NIAEP* ir pārkāpti Direktīvas 2014/25 noteikumi, jo saskaņā ar tās 20. panta 1. punktu vai 50. panta c) punktu šis iepirkuma līgums nav izslēgts no minētās direktīvas piemērošanas jomas, ir jākonstatē, ka jautājumu par Direktīvas 2014/25 piemērojamību Komisija izskatīja pārsūdzētā lēmuma 285. punktā. Attiecībā uz jautājumu, vai Savienības tiesībās ir paredzēts pienākums rīkot iepirkuma procedūru, lai piešķirtu inženiertehnisko, iepirkuma un būvniecības līguma slēgšanas tiesības attiecībā uz Pakšas atomelektrostacijas diviem jaunajiem reaktoriem, Komisija norādīja, ka jebkurā gadījumā tā

vērtēja, vai Ungārija ir ievērojusi Direktīvu 2014/25 – atsevišķā procedūrā, kurā sākotnējais secinājums, pamatojoties uz pieejamo informāciju, bija tāds, ka Direktīvā 2014/25 paredzētās procedūras, pamatojoties uz tās 50. panta c) punktu, nebūtu attiecināmas uz abu reaktoru būvdarbu līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu.

- 41 Pretēji Austrijas Republikas apgalvotajam Komisija pamatoti uzskatīja, ka, lai nodrošinātu atbalsta saderības novērtējuma un procedūras par valsts pienākumu neizpildi rezultātu saskaņotību, tā var atsaukties uz savu vērtējumu, kas veikts procedūrā par valsts pienākumu neizpildi.
- 42 Proti, Komisija procedūrā par valsts pienākumu neizpildi guva pārlicību, ka tieši piešķirot divu jaunu reaktoru būvdarbu tiesības, Savienības tiesības publiskā iepirkuma jomā nebija pārkāptas. Šī pārlicība bija balstīta uz rūpīgu to tehnisko prasību analīzi, uz kurām atsaucās Ungārija, lai pamatotu iepirkuma procedūras neesamību.
- 43 Atbildot uz Vispārējās tiesas procesa organizatorisko pasākumu ietvaros uzdotajiem rakstveida jautājumiem, Komisija apstiprināja, ka pārsūdzētā lēmuma 285. punktā minētā “atsevišķā procedūra” bija procedūra par valsts pienākumu neizpildi NIF 2015/4231-32, kas tika uzsākta pret Ungāriju atbilstoši LESD 258. pantam. Šajā procedūrā, pamatojoties uz Ungārijas kompetento iestāžu sniegto informāciju, tā esot secinājusi, ka uzņēmumam *JSC NIAEP* varēja tieši piešķirt tiesības slēgt līgumus par divu jaunu reaktoru – 5. un 6. bloka – būvniecību, iepriekš nerīkojot publisko iepirkumu, jo konkurence nepastāvēja tehnisku iemeslu dēļ, tādējādi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/17/EK (2004. gada 31. marts), ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs (OV 2004, L 134, 1. lpp.) 40. panta c) punkta ii) apakšpunktam (tagad – Direktīvas 2014/25 50. panta c) punkta ii) apakšpunkts) nav nozīmes.
- 44 Komisijas atbildi apstiprina dokumenti, kas šajā sakarā tika iesniegti pēc minētā procesa organizatoriskā pasākuma, it īpaši divas “NIF datnes” ar numuriem 2015/4231 un 2015/4232, kurās izklāstīti procedūras NIF 2015/4231-32 izbeigšanas iemesli. No tā it īpaši izriet – Komisija uzskatīja, ka arguments par iespēju tieši piešķirt līguma slēgšanas tiesības līgumslēdzējam tehnisku iemeslu dēļ [Direktīvas 2004/17 40. panta 3. punkta c) apakšpunkts] ir pamatots attiecībā uz projekta būtiskām daļām.
- 45 Turklāt no šī paša X.5 pielikumā iekļautā dokumenta izriet, ka Ungārija apņemas pret Komisiju rīkot publiskā iepirkuma procedūru attiecībā uz vairumu pārējo projekta daļu pārskatāmi un ievērojot vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma pamatprincipus. Tiesas sēdē Komisija paskaidroja, ka šī Ungārijas apņemšanās ir atspoguļota pārsūdzētā lēmuma 372. punktā, kas ir jālasa kopsakarā ar tā 285. punktu.
- 46 Turklāt no X.1–X.3 pielikumā iekļautajiem dokumentiem izriet, ka Komisijas kopējā pētniecības centra (KPC) un Enerģētikas ģenerāldirektorāta eksperti apstiprināja *Rosatom* ražotā un Ungārijas izvēlētā VVER 1200 reaktora tehniskās īpatnības, ņemot vērā tās likumīgo un uz racionāliem kritērijiem balstīto izvēli.
- 47 Turklāt nevar pieļaut, ka procedūrā, kas attiecas uz atbalsta saderību ar iekšējo tirgu, tiek apstrīdēti visi agrāk pieņemtie lēmumi, attiecībā uz kuriem jau ir uzsākta atsevišķa procedūra, ko reglamentē īpaši noteikumi 1993. gada 15. jūnija sprieduma *Matra/Komisija* (C-225/91, EU:C:1993:239, 44. punkts) izpratnē un kas nav valsts atbalsta jomā piemērojami noteikumi. Tiesiskās drošības princips liedz Komisijai valsts atbalsta procedūrā pārskatīt būvdarbu līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, ja tā nav saņēmusi jaunu informāciju salīdzinājumā ar to, kas bija

tās rīcībā brīdī, kad tā nolēma izbeigt procedūru par valsts pienākumu neizpildi. Šajā ziņā Komisija savā atbildē uz Vispārējās tiesas uzdoto jautājumu apstiprināja, ka pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī, proti, 2017. gada 6. martā, tās rīcībā bija tāda pati informācija kā tā, kas izklāstīta tās 2016. gada 17. novembra lēmumā izbeigt procedūru par valsts pienākumu neizpildi, kas tika uzsākta pret Ungāriju par būvdarbu līguma slēgšanas tiesību tiešu piešķiršanu *JSC NIAEP*.

- 48 Nevar pieņemt arī Austrijas Republikas argumentu, saskaņā ar kuru procedūra par valsts pienākumu neizpildi nevar ietekmēt vērtējumu par iespējamu publisko iepirkumu tiesību pārkāpumu procedūrā valsts atbalsta jomā, jo procedūru par valsts pienākumu neizpildi reglamentē lietderības princips. Tam, ka procedūru par valsts pienākumu neizpildi reglamentē lietderības princips, nav nozīmes, jo Komisija faktiski bija uzsākusi šādu procedūru, kurā tā izvērtēja Ungārijas norādītos tehniskos iemeslus un kuras noslēgumā tā secināja, ka Direktīvas 2014/25 50. panta c) punkta nosacījumi ir izpildīti. Tiesas sēdē Komisija precizēja, ka lēmumā izbeigt procedūru par valsts pienākumu neizpildi lietotais “lietderības” jēdziens attiecas uz lēmuma pieņemšanas laiku un nevis uz tā saturu. Atbildot uz trešo jautājumu, kas uzdots saistībā ar procesa organizatorisko pasākumu, Komisija arī precizēja, ka šīs procedūras iznākums pārsūdzētā lēmuma 285. punktā tika kvalificēts kā “sākotnējs secinājums” tikai tā iemesla dēļ, ka tā jebkurā laikā varēja uzsākt tādu pašu procedūru, pamatojoties uz jaunu informāciju.
- 49 No tā izriet, ka Komisija, nepieļaujot tiesību kļūdu, jebkurā gadījumā balstījās uz procedūras par valsts pienākumu neizpildi iznākumu pārsūdzētā lēmuma vajadzībām.
- 50 No iepriekš minētā izriet, ka pirmais pamats ir jānoraida.

[..]

Par piekto pamatu, kas attiecas uz nesamērīgiem konkurences izkropļojumiem un nevienlīdzīgas attieksmes esamību, kura padarītu atbalstu par nesaderīgu ar iekšējo tirgu

- 89 Piektajā pamatā Austrijas Republika apgalvo, ka atbalsts esot nesaderīgs ar iekšējo tirgu, jo tā piešķiršana rada konkurences izkropļojumus un nevienlīdzīgu attieksmi, kas izraisa atjaunīgās enerģijas ražotāju izstumšanu no liberalizētā elektroenerģijas iekšējā tirgus.
- 90 Pirmām kārtām, Austrijas Republika atsaucas uz diviem nevienlīdzīgas attieksmes aspektiem, proti, tehnisko aspektu un regulatīvo aspektu.
- 91 Pirmkārt, būtiska subsidēšana, lai ar kodolenerģiju nodrošinātu lielas bāzes slodzes jaudu, radītu nelabvēlīgāku situāciju lētākas alternatīvas elektroenerģijas ražotājiem, kuriem būtu mākslīgi jāsamazina savas piegādes tīklā, lai neapdraudētu šī tīkla stabilitāti gadījumā, ja īslaicīgi rodas jaudas pārpalikums. Tādējādi attiecīgais atbalsts izraisītu strukturālus konkurences izkropļojumus ilgtermiņā un ražotāju izstumšanu no liberalizētā iekšējā tirgus. Mākslīga ražošanas samazināšana ietekmētu arī pārrobežu ražotājus, kas eksportē elektroenerģiju uz Ungāriju.
- 92 Otrkārt, Austrijas Republika apgalvo, ka izskatāmajā lietā visas izmaksas, kas rodas saistībā ar nekonkurētspējīga un nerentabla projekta plānošanu, būvniecību, ārējo finansējumu un īstenošanu, sedz valsts, savukārt atjaunīgās enerģijas ražotāji saņem ievērojami mazāku atbalstu un tikai ar nosacījumu, ka tiks ievēroti daudz stingrāki saderības nosacījumi nekā tie, kas noteikti *AEE* pamatnostādņēs. No valsts atbalsta tiesību viedokļa tas radītu nevienlīdzīgu attieksmi pret vienu un tā paša produkta ražotājiem, kas konkurē vienā un tajā pašā tirgū.

- 93 Otrām kārtām, Austrijas Republika apgalvo, ka uzņēmumam *Paks II* piešķirtais atbalsts izkropļo konkurenci arī tādēļ, ka tas esot pretrunā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu (OV 2009, L 211, 55. lpp.) noteiktajiem galvenajiem pamatprincipiem, it īpaši mērķim nodrošināt taisnīgu konkurences apstākļus visiem Savienībā reģistrētajiem elektroenerģijas uzņēmumiem, kā arī mērķim nodrošināt patērētājiem enerģiju par iespējami konkurētspējīgāku cenu.
- 94 Turklāt pārsūdzētajam lēmumam esot precedenta vērtība attiecībā uz citu būtisku atbalstu citām atomelektrostacijām, un tas varētu strukturāli un nesamērīgi izkropļot konkurenci visā elektroenerģijas iekšējā tirgū.
- 95 Visbeidzot, ja saskaņā ar pārsūdzēto lēmumu katra konkrēta atbalsta atsevišķs novērtējums neradītu kaitējumu konkurencei, pat ja tā apjoms ir 12,5 miljardi EUR, tad jebkurš atbalsts beigu beigās automātiski būtu saderīgs ar iekšējo tirgu.
- 96 Komisija un Ungārija apstrīd Austrijas Republikas argumentus.
- 97 Pirmām kārtām, runājot par Austrijas Republikas pārmetumu par nevienlīdzīgu attieksmi pret atjaunīgās enerģijas ražotājiem, it īpaši saskaņā ar Direktīvas 2009/72 pamatprincipiem, ir jāatgādina, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka dalībvalsts var brīvi noteikt savu energoresursu struktūru (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 22. septembris, Austrija/Komisija, C-594/18 P, EU:C:2020:742, 79. un 80. punkts). Tātad Komisija nevar pieprasīt piešķirt valsts finansējumu alternatīviem enerģijas avotiem. No tā arī izriet, ka dalībvalstij nevar prasīt noteikt pilnīgi identiskus finansēšanas vai ekspluatācijas nosacījumus visiem enerģijas ražotājiem. Turklāt šī prasība izslēgtu jebkādu atbalstu konkrētam enerģijas ražošanas projektam.
- 98 Otrām kārtām, kā pamatoti norādīja Komisija, konkurences izkropļošanas draudi ir raksturīgi jebkuram atbalstam. Tādējādi tas līdz zināmai robežai ir jāpieņem tad, kad tiek vērtēta konkrētu darbību attīstības veicināšanai paredzētā atbalsta saderība ar iekšējo tirgu LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkta izpratnē, un šī robeža tiek pārsniegta tad, ja šis atbalsts nelabvēlīgi ietekmē tirdzniecības nosacījumus tādā mērā, ka tas ir pretrunā kopīgam mērķim.
- 99 Pārsūdzētā lēmuma 391. punktā Komisija secināja, ka jebkādu negatīvu ietekmi, kas, iespējams, izriet no attiecīgā atbalsta, vismaz kompensē izvirzītais kopīgais mērķis. Šis 12,5 miljardu EUR lielais atbalsts ir elements, kas ir jāņem vērā, veicot izsvēršanu. Tomēr šim elementam, aplūkojot to atsevišķi, nevar būt izšķiroša nozīme. Tā kā runa ir tikai par izmaksām ieguldījumam divos jaunos reaktoros, ar kuriem paredzēts aizstāt četrus vecos reaktoros, kuru darbība tiks pakāpeniski apturēta to vecuma dēļ, un tā kā darbības atbalsts nav paredzēts, ietekme uz enerģijas tirgu būs ierobežota.
- 100 Proti, Komisija pamatoti norādīja, kādas tirgus daļas var iegūt, pirmkārt, uzņēmums *Paks II* viens pats pēc veco reaktoru darbības apturēšanas un, otrkārt, *MVM* grupa un uzņēmums *Paks II* kopā ierobežotā vienlaicīgas darbības laikposmā Ungārijas tirgū un arī saistītajos Rumānijas un Slovākijas tirgos. Kā parāda pārsūdzētajā lēmumā iekļautais 10. attēls, uzņēmuma *Paks II* daļa šajos saistītajos tirgos nepārsniegs 10 %. Saskaņā ar šo pašu attēlu *MVM* grupas un uzņēmuma *Paks II* apvienotās tirgus daļas Slovākijas un Rumānijas tirgū, kas savienots ar Ungārijas tirgu, nepārsniegs 20 %. Tādējādi divu jaunu reaktoru ietekme uz tirgus daļu sadalījumu būs ierobežota.

- 101 Attiecībā uz elektroenerģijas patērētāju interesi iegūt pēc iespējas konkurētspējīgāku cenu, ir jāatgādina, ka saskaņā ar *NERA* pētījumu, kura rezultātus Austrijas Republika neapšaubā, Pakšas atomelektrostacija ievēro cenu, kā tas izriet no pārsūdzēta lēmuma 113., 365., 369. un 376. punkta. Proti, kā it īpaši pārsūdzētā lēmuma 365. punktā paskaidroja Komisija, elektroenerģijas cenas galvenokārt nosaka konkrētajā tirgū esošo ražotāju robežizmaksas. Atjaunīgo energoresursu tehnoloģiju robežizmaksas ir zemas, jo vairums šo tehnoloģiju var darboties bez degvielas izmaksām. Kodoltehnoloģiju ekspluatācijas izmaksas arī ir zemas. Savukārt tādu uz degvielām balstītu tehnoloģiju kā ogļu elektrostacijas un gāzturbīnu elektrostacijas ekspluatācijas izmaksas ir augstākas, tādējādi palielinās elektroenerģijas cena. Tāpēc kodolenerģija drīzāk nevis nosaka cenu, bet to ievēro. Tādējādi šajā ziņā nav konflikta starp attiecīgo atbalstu un Direktīvas 2009/72 galvenajiem pamatprincipiem, uz kuriem atsaucas Austrijas Republika.
- 102 Turklāt pārsūdzētā lēmuma 5.3.8.2. iedaļā Komisija tostarp padziļināti izvērtēja šķēršļus jaunu dalībnieku ienākšanai tirgū. Šis jautājums it īpaši tika izskatīts, ņemot vērā pasākuma iespējamo ietekmi uz Ungārijas tirgu (357.–365. punkts), tā iespējamo pārrobežu ietekmi (366.–371. punkts) un Pakšas atomelektrostacijas veco un jauno reaktoru vienlaicīgas darbības iespējamo ietekmi (372.–376. punkts). Austrijas Republika nav pierādījusi, ka šajā vērtējumā būtu pieļautas acīmredzamas kļūdas. Tā kā Austrijas Republika neapstrīd, kā to norāda Komisija, ka jauno reaktoru jauda ilgtermiņā nepalielinās kopējo Ungārijā uzstādīto jaudu, kas ir lēsta 36 % apmērā no kopējā elektroenerģijas patēriņa, Pakšas atomelektrostacijas četru reaktoru aizstāšana ar diviem jauniem reaktoriem, kas ražo tādu pašu enerģijas daudzumu un tiek finansēti ar attiecīgo atbalstu ieguldījumam, nevar izraisīt no citiem avotiem iegūtas enerģijas ražotāju būtisku izstumšanu.
- 103 Trešām kārtām, ir jānoraida Austrijas Republikas arguments, saskaņā ar kuru pārsūdzētajam lēmumam ir precedenta vērtība attiecībā uz citu būtisku atbalstu atomelektrostacijām, kas var strukturāli un nesamērīgi ietekmēt konkurenci elektroenerģijas iekšējā tirgū kopumā. Šajā ziņā Komisija pamatoti konstatē, ka pārsūdzētā lēmuma precedenta vērtība ir nevis juridisks, bet politisks arguments, kas nevar izraisīt šī lēmuma spēkā neesamību.
- 104 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka piektais pamats nav pamatots un ir jānoraida.

[..]

Par septīto pamatu, kas attiecas uz dominējošā stāvokļa tirgū radīšanu vai nostiprināšanu

[..]

- 125 Austrijas Republika atgādina, ka divi uzņēmumi, kas izmanto [attiecīgi] Pakšas atomelektrostacijas vecos un jaunos reaktorus, pilnībā pieder Ungārijas valstij, kas ar *MVM Hungarian Electricity Ltd.* starpniecību ir šo uzņēmumu netieša īpašniece; tas lēmumā par procedūras sākšanu esot radījis šaubas par to, vai Pakšas atomelektrostacijas jauno reaktoru nodošana ekspluatācijā izraisīs īpaši būtisku tirgus koncentrāciju Ungārijā.
- 126 Austrijas Republika uzskata, ka nepietiek ar divām Ungārijas minimālajām saistībām, kas paredzētas pārsūdzētajā lēmumā. Apstākļi, ka abu uzņēmumu pārvaldība ir uzticēta dažādām ministrijām, neko nomainot tajā, ka Ungārijas valstij kā kapitāla īpašniecei beigu beigās pieder visas abu uzņēmumu kapitāldaļas un tā var kontrolēt šo uzņēmumu rīcību. No funkcionāla

skatpunkta tirgus koncentrācijas vērtējumā abu uzņēmumu daļas esot jāsummē. Iepriekš minēto vērtējumu neietekmējot Komisijas atsauce uz konsolidēto jurisdikcijas paziņojumu saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 (2004. gada 20. janvāris) par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (OV 2008, C 95, 1. lpp.) pārsūdzētā lēmuma 353. punktā.

- 127 Austrijas Republika norāda, ka, lai arī ir paredzēts, ka Pakšas atomelektrostacijas vecie un jaunie reaktori vienlaicīgi darbosies tikai septiņus gadus, tas nekļiedē šaubas attiecībā uz konkurences tiesībām. Faktiski šajā laikposmā konkurenti tiktu izslēgti no tirgus. Turklāt neesot garantēts, ka kodolreaktori tiks slēgti plānotajā datumā.
- 128 Turklāt Komisija neesot izvērtējusi ietekmi uz jaunu dalībnieku iespējām ienākt tirgū, it īpaši laikposmā no 2026. līdz 2032. vai 2037. gadam. Tā neesot ņēmusi vērā, ka ieguldījumi atomelektrostacijās kopumā veicina valsts ieguldījumu atjaunīgos energoresursos samazināšanos un vienlaikus būtisku kopējā enerģijas tirgus koncentrācijas palielināšanos.
- 129 Attiecībā uz konstatējumu, saskaņā ar kuru *MVM* grupas un uzņēmuma *Paks II* kopējā tirgus daļa saistītājā Ungārijas, Slovākijas un Rumānijas tirgū nepārsniedz 20 %, Austrijas Republika uzskata, ka ar šo apstākli nepietiek, lai secinātu, ka pārrobežu ietekme ir automātiski izslēdzama. Austrijas Republika apgalvo, ka Komisijai it īpaši esot jāņem vērā arī tirgus struktūra kopumā. Tā kā Pakšas atomelektrostacijai Ungārijā jau ar tās vecajiem reaktoriem pieder tirgus daļa, kas pārsniedz 50 %, šī stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas un konkurences izkropļošanas risks esot acīmredzams.
- 130 Komisija, Ungārija un Čehijas Republika apstrīd Austrijas Republikas argumentus.
- 131 Jāatgādina, ka saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu atbalsts nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt tirdzniecības apstākļus tādā mērā, kas ir pretrunā kopīgām interesēm, tas nozīmē, ka ir jālīdzsvaro paredzētā atbalsta pozitīvā ietekme uz to darbību attīstību, kuras ar to ir paredzēts atbalstīt, un negatīvā ietekme, kas šim atbalstam var būt attiecībā uz iekšējo tirgu (spriedums, 2020. gada 22. septembris, Austrija/Komisija (C-594/18 P, EU:C:2020:742, 101. punkts). Šāda nelabvēlīga ietekme uz konkurenci pastāv it īpaši tad, ja atbalsts izraisa dominējošā stāvokļa rašanos un saglabāšanu atbalsta saņēmēja tirgū.
- 132 No šī viedokļa Komisija pārsūdzētā lēmuma 5.3.8.1. iedaļā izskatīja jautājumu par to, vai tirgus koncentrācijas pastiprināšanās pamatā bija īpašuma apvienošana un turpmāka Pakšas atomelektrostacijas veco un jauno reaktoru vienlaicīga darbība.
- 133 Pārsūdzētā lēmuma 347. punktā Komisija norādīja, ka Ungārijas elektroenerģijas ražošanas tirgum ir raksturīga salīdzinoši liela koncentrācija, jo esošā Pakšas atomelektrostacija (*MVM* grupa) ražo aptuveni 50 % valsts elektroenerģijas. No pārsūdzētā lēmuma 349. punkta izriet, ka Komisijai bija bažas, ka uzņēmuma *Paks II* un *MVM* grupas juridiskā nodalīšana nebija pietiekama, un par to, vai to ir iespējams saglabāt bez papildu garantijām šajā ziņā. Tomēr Komisija uzskatīja, ka daļa informācijas apstiprināja tās bažas, proti, pirmkārt, Ungārijas pasākuma mērķis bija pakāpeniski aizstāt pašreizējo Pakšas atomelektrostacijas kodoljaudu laikposmā no 2025. līdz 2037. gadam, otrkārt, Ungārija apgalvoja, ka *MVM* grupa un uzņēmums *Paks II* ir neatkarīgi un nesaistīti un, treškārt, Ungārijas ieskatā uzņēmums *Paks II*, tā tiesībpārņēmēji un saistītie uzņēmumi ir tiesiski un strukturāli pilnīgi nodalīti un tiek uzturēti, pārvaldīti un vadīti neatkarīgi un nesaistīti ar *MVM* grupu un visiem tās uzņēmumiem, tiesībpārņēmējiem un saistītajiem uzņēmumiem, kā arī citiem valsts kontrolētiem uzņēmumiem, kuri darbojas enerģijas ražošanā, vairumtirdzniecībā vai mazumtirdzniecībā (pārsūdzētā lēmuma 350.–354. punkts).

Par Pakšas atomelektrostacijas jaudu Ungārijas tirgū un Savienības iekšējā tirgū

- 134 Austrijas Republika apgalvo, ka ar attiecīgo atbalstu tirgū esot radīts dominējošs stāvoklis.
- 135 Pirmām kārtām, Austrijas Republika apgalvo, ka jau ar vecajiem reaktoriem Pakšas atomelektrostacijai Ungārijā pieder vairāk nekā 50 % tirgus daļa, kas rada neatspēkojamu prezumpciju par dominējošā stāvokļa esamību. Tomēr šī argumenta pamatā ir faktu kļūda.
- 136 Saskaņā ar pārsūdzētā lēmuma 43. punktu “kā ražotājs valstij piederošā MVM grupa aizņēms būtisku daļu tirgus, pateicoties tās svarīgākajam ražošanas aktīvam Pakšas AES, kas nodrošināja 52,67 % iekšzemē saražotās elektroenerģijas 2015. gadā”. Taču šis konstatējums tāpat kā pārsūdzētā lēmuma 18. un 347. punkts attiecas uz Pakšas atomelektrostacijā saražotās elektroenerģijas daļu Ungārijā. Tomēr minētie procentuālie rādītāji neatpoguļo Pakšas atomelektrostacijas tirgus daļu Ungārijas elektroenerģijas tirgū. Tā drīzāk izriet no 1. attēla, kas ir pārņemts arī pārsūdzētā lēmuma 43. punktā “Kopējā elektroenerģijas patēriņa sastāvs Ungārijā 2015. gadā”, saskaņā ar kuru Pakšas atomelektrostacijas tirgus daļa ir 36,19 %. Kā pārsūdzētā lēmuma 47. punktā paskaidroja Komisija, tā kā Ungārija ir tīkla elektroenerģijas importētāja un tā kā tās imports veido aptuveni 30 % Ungārijas elektroenerģijas patēriņa, Pakšas atomelektrostacijas tirgus daļa automātiski samazinās minētā importa dēļ, kas sedz būtisku Ungārijas iekšzemes patēriņa daļu Ungārijā.
- 137 Tādējādi Komisija pamatoti uzsver, ka pārsūdzētā lēmuma 358. punktā tā ir balstījusies uz to, ka Pakšas atomelektrostacijā saražotā elektroenerģija nodrošina 36 % Ungārijas kopējā elektroenerģijas patēriņa. Turklāt pārsūdzētā lēmuma 358. punktā Komisija uzskatīja, ka, pirmkārt, šajā laikā Pakšas atomelektrostacijā saražotā elektroenerģija piegādā 36 % Ungārijas kopējā elektroenerģijas patēriņa, otrkārt, tās daļa samazināsies, ņemot vērā plānoto pieprasījuma pieaugumu, treškārt, Pakšas atomelektrostacijas jaunie reaktori ražos tādu pašu apjomu, tiklīdz tās veco reaktoru darbība pakāpeniski tiks apturēta.
- 138 Jāpiebilst, ka tirgus daļas pašas par sevi, kā pamatoti norāda Ungārija, nenosaka dominējošu stāvokli, bet tās ir tikai atskaites punkts vērtējumam, kurā ir jāņem vērā visi citi attiecīgie apstākļi, piemēram, šķēršļi ienākšanai tirgū un tirgus attīstība ilgākā laikposmā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1978. gada 14. februāris, *United Brands* un *United Brands Continentaal*/Komisija, 27/76, EU:C:1978:22, 66. punkts) vai arī attiecīgā tirgus struktūra. Šajā ziņā Ungārija pamatoti atgādina, ka, pirmkārt, Pakšas atomelektrostacijas jaunu reaktoru būvniecības projekta mērķis ir saglabāt elektroenerģijas ražošanas jaudu un nevis to palielināt un šajā projektā ir piedāvāts risinājums elektroenerģijas deficīta situācijas paredzēšanai, vienlaikus veicinot tīkla stabilizāciju, un, otrkārt, pārsūdzētā lēmuma 3. pantā ir paredzēti nosacījumi, tostarp peļņas izmantošanai, komercdarījumu noteikumiem un uzņēmuma *Paks II* un *MVM* grupas strukturālas un tiesiskas nodalīšanas garantijai, un to mērķis ir ierobežot atbalsta pretkonkurences sekas un Ungārija arī ir apņēmusies par tiem iesniegt gada pārskatus.
- 139 Proti, Komisija savu vērtējumu par iespējamu tirgus izkropļošanu pārsūdzētajā lēmumā ir balstījusi uz visiem šiem elementiem, un Austrijas Republika nav apšaubījusi ekonomiskos pētījumus par pašreizējo situāciju un attīstības prognozēm Ungārijas tirgū un savstarpēji saistītajos tirgos, uz kuriem ir balstījusies Komisija.
- 140 Šajā ziņā it īpaši ir jāatgādina, ka saskaņā ar minētajiem pētījumiem un Komisijas paskaidrojumiem pārsūdzētā lēmuma 360. un 388. punktā enerģijas deficīta situācija Ungārijā saglabāsies, tāpēc valsts būs neto importētāja arī pēc tam, kad pakāpeniski tiks pārtraukta četru

pašlaik ekspluatācijā esošo Pakšas atomelektrostacijas bloku darbība. Būtu jāpiebilst, ka saskaņā ar pārsūdzētā lēmuma 373. punktu no *NERA* pētījuma izriet, ka pat Pakšas atomelektrostacijas veco un jauno reaktoru vienlaicīgas darbības laikposmā no 2025. līdz 2037. gadam pieaugošais valsts maksimālais pieprasījums netiks apmierināts vienīgi ar iekšzemes elektrostacijām (skat. arī pārsūdzētā lēmuma 389. punktu). Tādējādi nepamatots ir Austrijas Republikas apgalvojums, saskaņā ar kuru Pakšas atomelektrostacijas veco un jauno reaktoru vienlaicīgas darbības laikposmā no 2026. līdz 2032. gadam Ungārijas elektroenerģijas tirgus tiktu bloķēts, radot šķēršļus jaunu dalībnieku ienākšanai tirgū, ko Komisija neesot ņēmusi vērā pārsūdzētajā lēmumā.

- 141 Runājot par iebildumu, kas attiecas uz konkurentiem Ungārijas tirgū un saistītajos Ungārijas, Slovākijas un Rumānijas tirgos, ietekme uz tiem tika izvērtēta pārsūdzētā lēmuma 357. un nākamajos punktos un 366. un nākamajos punktos un tika ņemta vērā secinājumos par konkurences izkropļojumiem un to vispārīgu izlīdzināšanu pārsūdzētā lēmuma 388. punktā. Šajā ziņā jāatgādina, ka pretēji Austrijas Republikas apgalvotajam nav jāņem vērā abu uzņēmumu apvienotās tirgus daļas, jo ir pierādīta uzņēmuma *Paks II* neatkarība no *MVM* grupas, kā tas izklāstīts šā sprieduma 152. un nākamajos punktos.
- 142 Neatkarīgi no iepriekš minētā nav pamatota Austrijas Republikas kritika, saskaņā ar kuru septiņi vienlaicīgas ražošanas gadi esot laikposms, kurā konkurentiem būs liegta piekļuve tirgum, tādējādi izstumšanas sekas ilgtermiņā esot nenovēršamas. Šajā ziņā jāatgādina, ka Komisija pārsūdzētā lēmuma 387. punktā, pamatojoties uz tajā minētajiem pētījumiem, secināja, ka jebkāds šķērslis citu veidu ražošanai ienākt tirgū, it īpaši ierobežotajā Pakšas atomelektrostacijas veco un jauno kodolreaktoru vienlaicīgas darbības laikposmā, esot ierobežots, jo Ungārijas pārvades sistēmas operatora noteiktais uzstādītās jaudas deficīts nākotnē ļautu ienākt tirgū jaunām ražošanas tehnoloģijām – gan atjaunīgo energoresursu, gan tādu resursu, kas nav mazoglekļa resursi –, neatkarīgi no tā, vai jauni reaktori tiks uzbūvēti vai ne.
- 143 Visbeidzot, runājot par jaunu enerģijas veidu un atjaunīgo energoresursu enerģijas ražotāju iespējamu izstumšanu, ir jāņem vērā procesuālajos rakstos norādītais un Austrijas Republikas neapstrīdētais apstāklis, ka šādu enerģiju nevar ražot nepārtraukti un ka tā tikai ar grūtībām var palīdzēt nodrošināt bāzes slodzi (skat. pārsūdzētā lēmuma 181. punktu).
- 144 Otrām kārtām, ir jānoraida Austrijas Republikas arguments, saskaņā ar kuru iespējamās tirgus koncentrācijas vērtējumā Komisijai esot bijis jāņem vērā *Candole Partners* veiktais vērtējums, uz kura pamata tā noteica attiecīgā atbalsta priekšrocības un kurā ir ietvertas aplēses par tirgus koncentrāciju. Austrijas Republika no šī pētījuma secina, ka ieguldījumi atomelektrostacijās kopumā veicina valsts ieguldījumu atjaunīgos energoresursos samazināšanos un vienlaikus būtisku tirgus koncentrācijas palielināšanos visā enerģijas tirgū.
- 145 Pirmkārt, ir jāatgādina, ka dalībvalsts var brīvi noteikt savu energoresursu struktūru.
- 146 Turklāt šajā ziņā no pārsūdzētā lēmuma 362. punkta izriet, ka atjaunīgo energoresursu enerģija ir paredzēta Ungārijas Valsts enerģētikas stratēģijā saskaņā ar Savienības klimata un enerģētikas tiesību aktu paketi 2020. gadam, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2009/28/EK (2009. gada 23. aprīlis) par atjaunojamo [atjaunīgo] energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ Direktīvas 2001/77/EK un 2003/30/EK (OV 2009, L 140, 16. lpp.) paredzētajiem valsts mērķiem attiecībā uz atjaunīgajiem energoresursiem un galvenajiem mērķiem saistībā ar klimata un enerģētikas politiku laikposmam līdz 2030. gadam. Papildus, ņemot vērā iepriekš minētos Savienības un valsts mērķus un saistības attiecībā uz atjaunīgajiem energoresursiem, Ungārija nav vienīgā, kas ievieš atbalsta mehānismus, lai nodotu ekspluatācijā

jaunas elektrostacijas, kuras ražo elektroenerģiju no atjaunīgajiem energoresursiem. Komisija arī norādīja, ka daļa Ungārijas atjaunīgo energoresursu sistēmas darbojas kopš 2017. gada janvāra, savukārt citas sistēmas daļas, kas saistītas ar lielākiem ražotājiem, kuri izmanto atjaunīgos energoresursus, pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī gaidīja apstiprinājumu saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem.

- 147 Otrkārt, Austrijas Republikas minētie indeksi tirgus koncentrācijas mērīšanai tikai skaitliski apstiprina to, ko jau parādīja Komisijas konstatējumi pārsūdzētajā lēmumā: Herfindahla-Hiršmana indekss (HHI) atbilst “augstas tirgus koncentrācijas” vērtībām – 2594 šodien, 6889 2030. gadā (pārklāšanās laikposms) un 2582 2040. gadā. Tā kā Austrijas Republika neprecizē, kādā mērā minētā pētījuma dati var ietekmēt vērtējumu par iespējama konkurences izkropļojuma apjomu, ir jānoraida arguments par *Candole Partners* veiktā pētījuma neiekļaušanu līdzsvarošanas procesā.
- 148 Visbeidzot pārsūdzētā lēmuma 372. punktā Komisija pamatoti uzskatīja, ka attiecīgā atbalsta ietekme uz tirgu ir samērīga, ņemot vērā piegādes drošības mērķus un nepieciešamību rūpīgi sagatavoties Pakšas atomelektrostacijas bloku darbības pārtraukšanai. Austrijas Republika nav pierādījusi, ka Komisija būtu pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, pārbaudot tirgus koncentrāciju, ko var izraisīt attiecīgais atbalsts. Tādēļ šis iebildums ir jānoraida.

Par Pakšas atomelektrostacijas veco un jauno reaktoru vienlaicīgas darbības pagarināšanu

- 149 Pēc Austrijas Republikas domām, Komisijai pārsūdzētajā lēmumā esot bijis jānosaka pienākums slēgt Pakšas atomelektrostacijas vecos reaktorus kā atbalsta apstiprināšanas nosacījums. Tā kā šāds nosacījums nav paredzēts, veco un jauno reaktoru vienlaicīga darbība teorētiski var turpināties vēl ilgu laiku, tāpēc nav droši, ka Pakšas atomelektrostacijas 1.–4. reaktors netiks izmantots pēc 2032., 2034., 2036. un 2037. gada, jo daudzas valstis tiecas pagarināt darbmūžu vai tas tiek pagarināts.
- 150 Taču izskatāmajā lietā pārsūdzētā lēmuma rezolutīvajā daļā minētais nosacījums nav obligāta prasība, lai nodrošinātu šī fakta uzticamību. No pārsūdzētā lēmuma 350. punkta izriet, pirmkārt, ka pārklāšanās laikposms nedrīkst pārsniegt laikposmu no 2026. līdz 2032. gadam un, otrkārt, visu Pakšas atomelektrostacijas veco kodolreaktoru darbība būs jāpārtrauc 2037. gadā. Kodoljaudas samazināšanas programma ir iekļauta arī atbalsta aprakstā, kas atrodams pārsūdzētā lēmuma 2. iedaļā “Pasākuma sīks apraksts”, kura 10. punktā Komisija precizēja, ka, “izmantojot 5. un 6. bloku ir plānots kompensēt jaudas zudumu, kad 1.–4. bloka (kopā 2000 MW) ekspluatācija tiks pārtraukta”, un ka “Ungārija norādīja, ka 1.–4. bloks darbosies attiecīgi līdz 2032., 2034. 2036. un 2037. gada beigām, un nav paredzēta to darbmūža pagarināšana”. Tādējādi pasākums atbalsta aprakstā ir raksturots kā pakāpeniska Pakšas atomelektrostacijas veco reaktoru kodoljaudas aizstāšana. Taču Komisijas lēmums atzīt atbalstu par saderīgu ar iekšējo tirgu attiecas tikai uz šajā lēmumā aprakstīto atbalstu, tāpēc ar pārsūdzēto lēmumu atbalsts ir atļauts tikai tad, ja tas atbilst paziņotajam pasākumam.
- 151 Papildus Austrijas Republikas argumentiem, ar kuriem tiek apšaubīta tāda Ungārijas apgalvojuma ticamība, saskaņā ar kuru laikposms, kurā paredzēta četru pašlaik ekspluatācijā esošo reaktoru un divu jaunu reaktoru vienlaicīga darbība, būs ierobežots no 2026. gada līdz 2032. gadam, un veco reaktoru kodoljauda tiks pilnībā izņemta līdz 2037. gadam, nav sniegti pierādījumi tam, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā attiecībā uz dominējošā stāvokļa iespējamo esamību.

Par uzņēmuma, kas izmanto Pakšas atomelektrostacijas vecos reaktorus, neatkarību no uzņēmuma, kurš izmanto tās pašas atomelektrostacijas jaunus reaktorus

- 152 Attiecībā uz otro un trešo elementu, uz kuriem pārsūdzētā lēmuma 351.–353. punktā ir balstījusies Komisija, lai kļiedētu tās bažas par ietekmes uz Ungārijas enerģijas tirgu nostiprināšanu, proti, par Pakšas atomelektrostacijas veco reaktoru operatora – *MVM* grupas, no vienas puses, un uzņēmuma *Paks II*, kas izmanto jaunus reaktorus, no otras puses, neapvienošanos vai to darbību nesaskaņošanu, Austrijas Republika būtībā apgalvo, ka četras iezīmes, ar kurām Komisija pamato savu konstatējumu par tiesisku un strukturālu nodalīšanu, nav pietiekamas šim nolūkam. Šīs iezīmes ir šādas: tos pārvalda atšķirīgas valsts pārvaldes struktūras (*MVM* pārvalda Valsts attīstības ministrija un uzņēmumu *Paks II* pārvalda premjerministra birojs), neviena no uzņēmumiem valdē nav dalītu vai kopēju direktoru amatu, pastāv aizsargpasākumi, lai nodrošinātu to, ka uzņēmumi neapmainās ar jutīgu un konfidenciālu informāciju, un katram uzņēmumam ir atsevišķa un nodalīta lēmējvara.
- 153 Pirmkārt, ir jānorāda Austrijas Republikas arguments, saskaņā ar kuru uzņēmums *Paks II* tā dibināšanas laikā ietilpa *MVM* grupā. No pārsūdzētā lēmuma 27. punkta izriet, ka uzņēmuma *Paks II* akcijas, kas sākotnēji piederēja *MVM* grupai, 2014. gadā tika nodotas Ungārijas valstij. Taču pārsūdzētais lēmums tika pieņemts 2017. gada 6. martā, tādējādi laikā, kad Komisija pieņēma pārsūdzēto lēmumu, apstāklim, ka uzņēmuma *Paks II* akcijas sākotnēji piederēja *MVM* grupai, nebija nozīmes.
- 154 Otrkārt, apgalvojums, ar ko Austrijas Republika vēlas apšaubīt pārsūdzētā lēmuma 352. apsvērumā minētā otrā kritērija spēkā esamību (skat. šā sprieduma 152. punktu), proti, neatkarīgas lēmējvaras esamību, nav pārliecinošs. Austrijas Republika apgalvo, ka, neraugoties uz divu enerģijas ražotāju tiesisku un strukturālu nodalīšanu, tas, ka abus uzņēmumus pārvalda dažādas ministrijas, nemaina apstākli, ka visas abu uzņēmumu akcijas beigu beigās pieder Ungārijas valstij un ka tā var vadīt vai koordinēt to rīcību, vēl jo vairāk tāpēc, ka runa ir par tās pašas valdības ministriem un ka it sevišķi “premierministram” ir īpaša loma Ungārijas valdībā.
- 155 Tomēr Ungārija pamatoti norāda, ka Austrijas Republika nav sniegusi nevienu pierādījumu, lai pamatotu apgalvojumu, saskaņā ar kuru Ungārijas premjerministrs, ņemot vērā viņa īpašo lomu Ungārijas valdībā, var kontrolēt un vadīt to sabiedrības, kas izmanto vecos reaktorus, un uzņēmuma, kas izmanto jaunus reaktorus, stratēģiju. Turklāt Austrijas Republika nav sniegusi informāciju par iespējamām izmeklēšanas tiesībām. It īpaši nevar pieņemt, ka tikai tas vien, ka premjerministram saskaņā ar Ungārijas Konstitūciju ir tiesības ierosināt ministru atsaukšanu, kā to tiesas sēdē apgalvoja Austrijas Republika, ir pietiekama norāde uz šo tiesiski nodalīto uzņēmumu koordinētu pārvaldību.
- 156 Treškārt, Austrijas Republika apšaubā Komisijas pieeju, kas pausta pārsūdzētā lēmuma 353. punktā, lai noteiktu uzņēmuma *Paks II*, tā tiesībapārņēmēju un saistīto uzņēmumu tiesisku un strukturālu neatkarību no *MVM* grupas. Šajā ziņā Komisija ir balstījusies uz tās konsolidēto jurisdikcijas paziņojuma attiecībā uz Regulu Nr. 139/2004 52. un 53. punktu. Šī paziņojuma 52. punktā ir aplūkota apvienošanās, kurā iesaistīti publiski uzņēmumi, un kā kritērijs, lai nošķirtu iekšēju pārstrukturēšanu no koncentrācijas, ir izmantots tas, ka uzņēmumiem ir “neatkarīga lēmējvara”.
- 157 Šajā ziņā Austrijas Republika sīkāk neizklāsta iemeslus, kuru dēļ šī pieeja esot nepareiza. Tā tikai piedāvā piemērot atšķirīgu pieeju, atsaucoties uz publiskā iepirkuma tiesībām.

- 158 Taču izskatāmajā lietā līgumi netika noslēgti starp divām vienībām, kas pieder vienai un tai pašai juridiskai personai. Direktīvas 2014/25 28. panta 2. punktā minētie kritēriji, kurus ir paredzēts piemērot šajā situācijā, nav piemērojami jautājumam par to, vai ir jāsummē divu vienai valstij piederošu, bet strukturāli nodalītu uzņēmumu jauda vienā un tajā pašā tirgū. Proti, Direktīvas 2014/25 28. panta 2. punkta mērķis nav novērst dominējošā stāvokļa rašanos vai nostiprināšanu. Jautājums par to, vai “*in house*” situācijā, kurā vienai no vienībām ir jāsniedz pakalpojumi citai vienībai, tai ir jāspēj sniegt minētos pakalpojumus, nekonkurējot ar ārējiem uzņēmumiem, nav salīdzināms ar jautājumu par iespējamās koncentrācijas noteikšanu tirgū, kurā darbojas divas vienības. Minētā publisko iepirkumu tiesību norma attiecas nevis uz divu vienību darbību saskaņošanu vienā un tajā pašā tirgū, bet uz situāciju, kurā starp attiecīgajām vienībām tiek noslēgts līgums. Tādējādi šajā lietā nav nozīmes tam, ka, pamatojoties uz Tiesas judikatūru publisko iepirkumu tiesību jomā attiecībā uz tā sauktajām “*in house*” situācijām, *MVM* grupa, no vienas puses, un uzņēmums *Paks II*, no otras puses, būtu jāattiecina uz valsti, kā to apgalvo Austrijas Republika.
- 159 Arī Austrijas Republikas atsauce uz spriedumu, kas attiecas uz konkurences tiesībām, neatspēko Komisijas izmantoto pieeju. 2006. gada 10. janvāra spriedumā *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c. (C-222/04, EU:C:2006:8, 112. un 113. punkts) Tiesa nekonstatēja, ka visas vienības, kuras juridiski vai *de facto* kontrolē viena un tā pati vienība, ir uzskatāmas par vienu uzņēmumu, bet tā nosprieda, ka vienība, kura neveic nekādu saimniecisko darbību, bet tikai kontrolē citu uzņēmumu, ir uzskatāma par uzņēmumu. Šai situācijai, kas raksturīga lietai, kurā pasludināts minētais spriedums, nav nekādas saiknes ar izskatāmās lietas apstākļiem.
- 160 Ceturtkārt, ir jānorāda, ka tādu strukturālu garantiju noteikšana, kas nodrošina *MVM* grupas un uzņēmuma *Paks II* lēmumpieņemšanas autonomiju, ir paredzēta pārsūdzētā lēmuma 3. panta piektajā daļā, kurā ietverts šāds nosacījums: “Turklāt Ungārija apņemas nodrošināt, ka *Paks II*, tās tiesībpārņēmēji un saistītie uzņēmumi ir pilnīgi tiesiski un strukturāli nodalīti, pakļauti neatkarīgai lēmējvarai Jurisdikcijas paziņojuma par apvienošanas 52. un 53. punkta izpratnē un tiek uzturēti, pārvaldīti un vadīti neatkarīgi un nesaistīti ar *MVM* grupu un visiem tās uzņēmumiem, tiesībpārņēmējiem un saistītajiem uzņēmumiem, kā arī citiem valsts kontrolētiem uzņēmumiem, kuri darbojas enerģijas ražošanā, vairumtirdzniecībā vai mazumtirdzniecībā”. Turklāt pārsūdzētā lēmuma 4. pantā ir paredzēts, ka “Ungārija iesniedz Komisijai gada pārskatus par 3. pantā minēto pienākumu izpildi” un ka “pirmais ziņojums tiek iesniegts vienu mēnesi pēc *Paks II* komerciālās darbības pirmā finanšu gada noslēguma”. Kā uzsver Ungārija un Čehijas Republika, ņemot vērā šo nosacījumu un pārsūdzētā lēmuma 381. punktu, situāciju tirgū pēc Pakšas atomelektrostacijas jauno reaktoru nodošanas ekspluatācijā pastāvīgi kontrolē Komisija. Ungārija pamatoti piebilst, ka, ja šie nosacījumi netiktu ievēroti, Komisija uzsāktu jaunu izmeklēšanu attiecībā uz valsts atbalstu, kas apdraudētu Ungārijas pašreizējos ieguldījumus projektā.
- 161 No iepriekš minētā izriet, ka, nosakot uzņēmuma *Paks II* neatkarību no *MVM* grupas, Komisija nav pieļāvusi kļūdu vērtējumā un ka nav netiešu pierādījumu, kas pamatotu Austrijas Republikas bažas, ka Ungārijas valsts var koordinēti ietekmēt abus uzņēmumus un tādējādi nostiprināt savu dominējošo stāvokli.
- 162 Tādējādi septītais pamats ir jānoraida.

Par astoto pamatu, kas attiecas uz likviditātes risku Ungārijas elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgum

- 163 Ar astoto pamatu Austrijas Republika apgalvo, ka Komisija neesot pietiekami ņēmusi vērā Ungārijas elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgus likviditātes risku.
- 164 Austrijas Republika apgalvo, ka, izvērtējot atbalsta nelabvēlīgo ekonomisko ietekmi, ir jāpārbauda ietekme uz lejupējiem tirgiem. Atbalsta apstiprināšana būtu prettiesiska, ja tirgus likviditātes samazināšanās risks, ko atzinusi Komisija pārsūdzētā lēmuma 377. punktā, saglabātos un pat palielinātos. Likviditātes risku palielinot vairāki faktori, it īpaši Pakšas atomelektrostacijas jauno un veco reaktoru vienlaicīga darbība relatīvi ilgā laikposmā un augsta koncentrācija Ungārijas elektroenerģijas tirgū. Austrijas Republika uzskata, ka Komisija bez faktiskā pamatojuma esot piekritusi atteikties no šaubām par to, ka tirgus, kurā valsts kontrolē ražošanas jaudu, varētu kļūt vēl mazāk likvids, jo tikai nedaudzi tirgus dalībnieki varētu ierobežot piedāvājumus. Neesot pietiekami konstatēt, kā to dara Komisija, ka starp uzņēmumu *Paks II* un valsts uzņēmumiem mazumtirdzniecības tirgū nav saiknes, un atgādināt pārsūdzētajā lēmumā citus pamatnosacījumus, kas paredz, ka Ungārija garantē elektroenerģijas pārdošanu biržā un izsolēs. Faktiski saikne pastāvēt vienmēr, jo gan uzņēmumu *Paks II*, gan *MVM* grupu kontrolē valsts, kas, būdama vienīgā īpašniece, pat tad, ja ir starpnieks uzņēmums, var pieņemt visus nepieciešamos lēmumus, it īpaši attiecībā uz personālu. Tāpat kompetenču sadalījumu starp dažādām ministrijām varot viegli mainīt saskaņā ar valsts tiesībām, turklāt valdībā pastāvēt minimāla saziņa un saskaņošana. Neraugoties uz abu uzņēmumu nodalīšanu strukturālā un tiesiskā līmenī, valsts tādējādi varētu īstenot savu ietekmi uz abiem uzņēmumiem, tāpēc nevar izslēgt dominējošu stāvokli tirgū. Attiecībā uz garantiju elektroenerģijas pārdošanai biržā un izsolēs Austrijas Republika apgalvo, ka tirgū ienāktu subsidēta elektroenerģija, un tas tieši ietekmētu elektroenerģijas tirgus cenu neatkarīgi no pārdošanas veida. Tā kā nav paredzēts, kāds minimāls elektroenerģijas daudzums ir obligāti jāpārdod šādā veidā, *MVM* grupa un uzņēmums *Paks II* varētu pilnībā apsvērt tirdzniecības stratēģiju, kas ietver elektroenerģijas piedāvājuma samazināšanu, lai paaugstinātu cenas.
- 165 Komisija un Ungārija apgalvo, ka astotais pamats ir jānoraida.
- 166 Astoto pamatu, kas attiecas uz to, ka Komisija neesot pietiekami ņēmusi vērā likviditātes risku Ungārijas elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgum, Austrijas Republika pamato ar divām argumentu grupām.
- 167 Pirmkārt, sākumā ir jānoraida Austrijas Republikas argumenti, kuru pamatā ir apgalvojums par uzņēmuma *Paks II* dominējošo stāvokli.
- 168 Šajā ziņā, pirmām kārtām, ir jānorāda uz vērtējumu, kas veikts, izskatot septīto pamatu šā sprieduma 131. un nākamajos punktos. Otrām kārtām, ir jāuzsver, ka saskaņā ar pārsūdzētā lēmuma 3. panta piektajā daļā paredzēto nosacījumu, kas minēts šā sprieduma 160. punktā un kura mērķis ir novērst dominējoša stāvokļa rašanos elektroenerģijas tirgū laikā, kad vienlaicīgi darbojas vecie un jaunie reaktori, garantija par jauno reaktoru pārvaldības un ekspluatācijas neatkarību un jebkādas saiknes ar *MVM* grupu neesamību skaidri attiecas uz citiem valsts kontrolētiem uzņēmumiem, kuri darbojas enerģijas ražošanā, vairumtirdzniecībā vai mazumtirdzniecībā. Komisijas secinājumu pārsūdzētā lēmuma 379. punktā, saskaņā ar kuru saiknes izslēgšana starp uzņēmumu *Paks II* un valstij piederošiem operatoriem mazumtirdzniecības tirgū palīdzēja novērst dažas no Komisijas bažām, nav atspēkots ar Austrijas Republikas argumentu, ka situāciju varot viegli mainīt saskaņā ar valsts tiesību aktiem un ka

valdībā notiekot minimāla saziņa un saskaņošana. Šajā ziņā Ungārija pamatoti norāda, ka Komisija atzina atbalstu par saderīgu ar iekšējo tirgu, ja tiek ievēroti nosacījumi, tostarp arī iepriekš minētās saistības attiecībā uz abu uzņēmumu nodalīšanu. Runājot par pārsūdzētā lēmuma 4. pantā paredzēto pienākumu iesniegt gada pārskatu, minētā nosacījuma ievērošanu kontrolē Komisija.

- 169 Otrkārt, attiecībā uz saražotas enerģijas sadali ir jānorāda, ka it īpaši pārsūdzētā lēmumā 2.6. iedaļā Komisija pauda bažas par situāciju saistībā ar pašreizējām *MVM* grupas Pakšas atomelektrostacijā saražotās elektroenerģijas vairumtirdzniecības struktūrām. Pārsūdzētā lēmuma 377. punktā tā norādīja, ka izplatītākie darījumi Ungārijas vairumtirdzniecības enerģētikas nozarē tiek veikti, pamatojoties uz divpusējiem iepirkumu nolīgumiem un ka Ungārijas Elektroenerģijas birža vēl nav sasniegusi piemērotu likviditātes līmeni. Tā norādīja, ka tirgi varētu kļūt mazāk likvidi, jo attiecīgie tirgus dalībnieki var ierobežot tirgū pieejamo piegādes piedāvājumu skaitu. Pārsūdzētā lēmuma 378. punktā Komisija arī uzskatīja, ka atkarībā no tā, kā tiks pārdota jauno reaktoru saražotā elektroenerģija, likviditāte var tikt būtiski ietekmēta un varētu palielināties izmaksas, ko sedz lejupējie konkurenti, ja tiks ierobežota šo konkurentu piekļuve svarīgam izejmateriālam (norobežošana no izejmateriāliem) un ka tas varētu notikt, ja uzņēmuma *Paks II* saražoto elektroenerģiju pārdotu, galvenokārt pamatojoties uz ilgtermiņa līgumiem, tikai noteiktiem piegādātājiem, un tādējādi uzņēmumam *Paks II* būtu ietekme ne tikai ražošanas tirgū, bet arī mazumtirdzniecības tirgū.
- 170 Pamatojoties uz šīs situācijas novērtējumu, Komisija paredzēja nosacījumus likviditātes riska ierobežošanai, Ungārijai apņēmoties nodrošināt atbilstību konkrētiem noteikumiem attiecībā uz uzņēmuma *Paks II* produkcijas tirdzniecību. Šie noteikumi ir ietverti pārsūdzētā lēmuma 3. panta trešajā un ceturtajā daļā, un tajos ir paredzēti šādi:

“Ungārija nodrošina, ka *Paks II* saražotās jaudas tirdzniecības stratēģija būs godīgas konkurences komerciāla, peļņu optimizējoša stratēģija, kas tiks īstenota, pamatojoties komerciāliem tirdzniecības darījumiem, kas noslēgti, pamatojoties uz piedāvājumiem, par kuriem vienojas pārredzamā tirdzniecības platformā vai biržā. *Paks II* saražotās enerģijas (izņemot *Paks II* pašas patēriņam paredzētās enerģijas) tirdzniecības stratēģija ir šāda:

1. līmenis: *Paks II* ir jāpārdod vismaz 30 % no kopējās saražotās elektroenerģijas Ungārijas Elektroenerģijas biržas (*HUPX*) nākamās dienas, tās pašas dienas un nākotnes tirgū. Var izmantot arī citas līdzīgas elektroenerģijas biržas, pamatojoties uz vienošanos ar Komisijas dienestiem vai piekrišanu, ko tie dod vai atsaka divu nedēļu laikā pēc Ungārijas iestāžu pieprasījuma iesniegšanas.

2. līmenis: Atlikusī daļa *Paks II* saražotās kopējās elektroenerģijas ir jāpārdod ar objektīviem, pārredzamiem un nediskriminējošiem noteikumiem izsolēs. Ungārijas elektroenerģijas regulatoram ir jāizstrādā šādu izsoļu noteikumi līdzīgi izsoļu prasībām, ko paredz *MVM Partner* (Ungārijas regulatora Lēmums 741/2011). Ungārijas enerģijas regulatoram ir jāuzrauga arī šo izsoļu norise.

Ungārija nodrošina, ka 2. līmenī paredzēto izsoļu platforma ir jāvada *Paks II*, un ir jānodrošina, ka piedāvājumi ir vienlīdz pieejami visiem licencētajiem vai reģistrētajiem tirgotājiem ar vieniem un tiem pašiem tirgus noteikumiem. Piedāvājumu apstiprināšanas sistēma ir pārbaudāma un pārredzama. Netiek piemēroti nekādi ierobežojumi attiecībā uz iegādātās elektroenerģijas galīgo izmantošanu.”

- 171 Kā izriet no pārsūdzētā lēmuma 4. panta, Ungārija ir apņēmusies iesniegt Komisijai gada pārskatus par 3. pantā minēto pienākumu izpildi, tādējādi to īstenošanu pastāvīgi uzrauga Komisija.

- 172 Pārsūdzētā lēmuma 383. un 384. punktā Komisija pamatoti konstatēja, ka tādējādi visiem tirgus dalībniekiem pārskatāmā veidā tiek nodrošināta jauno reaktoru saražotās elektroenerģijas pieejamība vairumtirdzniecības tirgū un ka līdz ar to nepastāv risks, ka uzņēmuma *Paks II* saražotā elektroenerģija tiks monopolizēta ilgtermiņa līgumos, jo šāda veida līgumi rada risku tirgus likviditātei. Tāpēc Komisija pamatoti secināja, ka iespējamie riski tirgus likviditātei ir nelieli.
- 173 Austrijas Republika neprecizē, kādā veidā Komisijas paredzētie nosacījumi nav pietiekami, lai novērstu atbalsta piešķiršanas laikā radušās problēmas, kad veco reaktoru saražotā elektroenerģija tiek aizstāta ar jauno reaktoru saražoto elektroenerģiju. Proti, likviditāte palielināsies un nav nekādas norādes uz to, ka pārsūdzētā lēmuma 3. pantā paredzēto atbalsta nosacījumu dēļ radusies situācija izraisīs nesamērīgus konkurences izkropļojumus tirgū.
- 174 Austrijas Republikas kritika, saskaņā ar kuru minimāla elektroenerģijas daudzuma, kas ir obligāti jāpārdod, nenoteikšana var ļaut *MVM* grupai un uzņēmumam *Paks II* īstenot tādu komerciālu stratēģiju, kuras mērķis ir samazināt elektroenerģijas piedāvājumu, lai paaugstinātu cenas arī saistībā ar pārdošanu elektroenerģijas biržā vai izsolēs, nav pārlicinoša. Komisija pamatoti atgādina, ka divām atomelektrostacijām ir jāražo tā saukto bāzes jauda, tāpēc tās nevarēs patvaļīgi samazināt reaktoru jaudu tikai nolūkā ierobežot elektroenerģijas piedāvājumu, jo atomelektrostaciju atkārtota iedarbināšana ir saistīta ar lielām izmaksām un ievērojamu darba apjomu.
- 175 Tādējādi Komisija nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka valsts atbalsta piešķiršana uzņēmumam *Paks II*, lai aizstātu Pakšas atomelektrostacijas vecos reaktorus ar jauniem reaktoriem, ir saderīga ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu, ciktāl tā attiecas uz elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgus likviditātes aspektu.
- 176 Tādējādi astotais pamats ir nepamatots un ir jānoraida.

Devītais pamats, kas attiecas uz nepietiekamu valsts atbalsta noteikšanu

- 177 Ar devīto pamatu Austrijas Republika apgalvo, ka Komisija nav skaidri noteikusi atbalsta elementu. It īpaši neesot minētas parāda finansēšanas izmaksas un atkritumu apstrādes izmaksas.

[..]

Ar šādu pamatojumu

VISPĀRĒJĀ TIESA (trešā palāta)

nospiež:

- 1) **Prasību noraidīt.**
- 2) **Austrijas Republika sedz savus izdevumus pati, kā arī atlīdzina Eiropas Komisijas tiesāšanās izdevumus.**
- 3) **Čehijas Republika, Francijas Republika, Luksemburgas Lielhercogiste, Ungārija, Polijas Republika, Slovākijas Republika un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste katra sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.**

Van der Woude

De Baere

Steinfatt

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2022. gada 30. novembrī.

[Paraksti]